

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС
НПУ імені М.П.Драгоманова

Серія 14

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Випуск 19 (24)

КИЇВ – 2015

Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова.
Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти : Збірник наукових праць. – Вип. 19 (24). – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. – 156 с.

**Затверджено Президією ВАК України як фахове видання з педагогічних наук
(Постанови № 2 – 05/9 від 14.11.2001 р.).**

Збірник присвячений актуальним проблемам професійної підготовки вчителів. Висвітлюються сучасні підходи до формування педагогічної майстерності та розвитку творчих якостей студентів, надаються методичні рекомендації в галузі музичного виконавства та естетичного виховання молоді.

Для викладачів і студентів педагогічних навчальних закладів, науковців й практичних працівників галузі мистецької освіти.

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB № 8820 від 01.06.2004 р.

Редакційна рада:

В.П.Андрушенко	доктор філософських наук, професор, академік АПН України, ректор НПУ імені М.П.Драгоманова (голова Редакційної ради)
А.Т.Авдієвський	почесний доктор, професор, академік АПН України
В.П.Бех	доктор філософських наук, професор
В.І.Бондар	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
Г.М.Торбін	доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з наукової роботи (заступник голови Редакційної ради)
І.І.Дробот	доктор історичних наук, професор
П.В.Дмитренко	кандидат педагогічних наук, професор
В.Б.Євтух	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
М.І.Жалдак	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
Л.І.Мацько	доктор філологічних наук, професор, академік АПН України
О.С.Падалка	доктор педагогічних наук, професор
В.М.Синьов	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
М.І.Шкіль	доктор фізико-математичних наук, професор, академік АПН України

Редакційна колегія:

Щолокова О.П.	- доктор педагогічних наук, професор (головний редактор)
Афанасьєв Ю.Л.	- доктор філософських наук, професор
Гуральник Н.П.	- доктор педагогічних наук, професор
Завадська Т.М.	- кандидат педагогічних наук, професор
Падалка Г.М.	- доктор педагогічних наук, професор
Побережна Г.І.	- доктор мистецтвознавства, професор
Строгаль Т.Ю.	- старший лаборант, відповідальний секретар
Забара М.В.	- старший викладач, відповідальний секретар

Рецензенти:

Брилін Б.А.	- доктор педагогічних наук, професор
Олексюк О.М.	- доктор педагогічних наук, професор

*Схвалено рішенням Вченої ради
НПУ імені М.П.Драгоманова*

РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

КОСЕНКО П. Б.

МУЗИЧНА ПЕДАГОГІКА ЯК РЕМЕСЛО, НАУКА ТА МИСТЕЦТВО..... 3

КРАВЧУК О. Г.

МУЗИЧНА ОСВІТА БАЛЕТМЕЙСТЕРА 7

ПАВЛЮК Н. М.

ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА ЯК СПОСІБ ВИРАЖЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ..... 11

ГАРМАШ І. М., НІКОЛАЄВА Г. О.

МУЗИЧНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ ВИКОНАВСТВО
ЯК ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА 15

РОЗДІЛ 2. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН: НОВІТНІ ПІДХОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ

ЛАБУНЕЦЬ В. М.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ
СТУДЕНТІВ ІНСТИТУТІВ МИСТЕЦТВ І МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ
ФАКУЛЬТЕТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ 19

ГАВРАН І. А.

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕМПАТІЇ СТУДЕНТІВ ІНСТИТУТІВ МИСТЕЦТВ
ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ 23

МІЩАНЧУК В. М.

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНО-СПРЯМОВАНОГО КОМПОНЕНТА МУЗИЧНО-
ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ
З ВИКОРИСТАННЯМ СУГЕСТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ..... 28

МЕЛЬНИК О. П.

КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА
У КОНТЕКСТІ ЗДІЙСНЕННЯ МУЗИЧНОГО ПРОСВІТНИЦТВА 34

КОРЧАГІНА Г. С.

ПОТЕНЦІАЛ ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ
ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ТВОРЧИХ УМІНЬ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 38

КУЗНЕЦОВА О. А.

НЕТРАДИЦІЙНІ ФОРМИ РОБОТИ У КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКОМУ КЛАСІ
ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ 41

ЛИСЕНКО М. Ю.

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ОСОБИСТОСТІ:
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ 44

СКОПИЧ А. В.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОЇ ФОРТЕПІАННОЇ МУЗИКИ
В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ 48

ЧИНЧЕВА Л. В.

ТВОРЧИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ
ДО РОБОТИ З ХОРОВИМИ КОЛЕКТИВАМИ 53

ТЕРЯЄВА Л. А.

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ 57

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ

В статье рассматриваются новые пути формирования методической компетентности будущих учителей музыки в процессе дирижерско-хоровой подготовки за счет использования инновационных принципов, методов и технических средств обучения, укрепления междисциплинарных связей между хоровым дирижированием и смежными музыкальными дисциплинами, предлагается инновационная блочная модель формирования методической компетентности.

Ключевые слова: *методическая компетентность, блочная модель формирования, инновационные принципы, этапы, методы, технические средства обучения, междисциплинарные связи, смежные музыкальные дисциплины, инновационная программа по хоровому дирижированию.*

The article deals with new ways of forming of methodical competence of future teachers of music in choral conducting training through the use of innovative principles, methods and means of training, the strengthening of relations between choral conducting and music related disciplines, proposed an innovative block innovative model of methodical competence.

Keywords: *methodical competence, the block model of the innovative principles, stages, methods, technical training, interdisciplinary communication related musical discipline, an innovative program of choral conducting.*

Сучасна освіта вимагає підвищення якості підготовки майбутніх фахівців, проведення організаційних дій для посилення методичної підготовки студентів шляхом поглиблення і вдосконалення методичного забезпечення теоретичних дисциплін з циклу диригентсько-хорової підготовки, самостійного опрацювання майбутніми учителями музики сучасних наукових хорознавчих праць і методичних розробок, наукових досліджень і статей, їх активної участі у науково-дослідній роботі.

Педагогічна наука має певні досягнення у вивченні проблеми формування методичної компетентності майбутніх учителів музики з диригентсько-хорової підготовки. Це наукові праці Берещенко О., Солововой Н., Сродних Н., Стельмашук З., Хромушина О. Однак недостатньо дослідженою і актуальною залишається проблема якісної диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музики та формування у них методичної компетентності у процесі вивчення курсу хорового диригування. Для вирішення даної проблеми скористаємося технологічною моделлю.

Науковці визначають *технологічну модель* як цілеспрямовано визначену послідовність навчально-виховного процесу, як моделювання його змісту, форм і методів відповідно до визначеної мети [1, с. 116].

Розглянемо *технологічну модель*, яка розроблена нами з метою формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування. Основними структурними складовими такої моделі є наступні блоки: концептуально-цільовий блок; змістовий блок; організаційно-діяльнісний блок; критеріально-діагностичний блок; кінцево-результативний блок. Розглянемо їх більш детально.

1. Концептуально-цільовий блок визначає мету, завдання і принципи технологічної моделі.

Мета технологічної моделі – формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування.

Завданням технологічної моделі є творчий розвиток і самовдосконалення студентів, здатність керувати шкільним хором та здійснювати інтерпретацію хорових творів; здійснення оптимізації навчального процесу з хорового диригування та його ефективність у вищих музично-педагогічних закладах освіти відповідно до визначеної структури [2]

методичної компетентності майбутніх учителів музики (когнітивно-пізнавальний, емоційно-ціннісний, особистісно-комунікативний, виконавсько-творчий компоненти).

Технологічну модель обґрунтовано з урахуванням традиційних педагогічних і сучасних принципів. Принципами технологічної моделі визначено: принцип систематичності і послідовності, принцип усвідомленого навчання, принцип мотивації та наочності, принцип міцності знань, принцип зв'язку навчання з життям [3]; а також принцип індивідуалізації, національної ідентичності, наукового пізнання, інтенсифікації навчання, інтерактивного навчання, інноваційної наочності, креативного розвитку, підвищення рівня інноваційності, збалансування навчання, змагальності, міждисциплінарних зв'язків, оптимізації навчального процесу.

2. Змістовий блок визначається навчальною програмою, навчальними планами, підручниками, навчальними посібниками, дидактичними матеріалами, сучасними науковими концепціями і методичними розробками з хорового диригування, які є основними для формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування.

Для вирішення даної проблеми ми пропонуємо збагатити та поглибити зміст навчальних програм з диригентсько-хорової підготовки, посилити методичну підготовку майбутніх учителів музики за рахунок зміцнення міждисциплінарних зв'язків між хоровим диригуванням і суміжними музичними дисциплінами, оптимізувати навчальний процес з хорового диригування із застосуванням інноваційних методів і технічних засобів навчання [4].

При підготовці майбутніх учителів у нову програму з хорового диригування пропонуємо включити інноваційний розділ - «Музичні комп'ютерні технології у хоровому диригуванні». Його набуття майбутніми учителями музики методичних знань із застосування музичних комп'ютерних технологій у подальшій практичній роботі, формування умінь та навичок, необхідних для створення хорових аранжувань та запису нотного інструментального супроводу на основі музично-комп'ютерних технологій.

3. Організаційно-діяльнісний блок технологічної моделі охоплює організаційні форми, етапи, методи навчання, які у комплексній єдності сприяють формуванню методичної компетентності майбутніх учителів музики.

Організаційними формами визначаємо: індивідуальну форму навчання (практичні заняття, які є основними при вивченні хорового диригування, і творчий діалог між викладачем і студентом); фронтальну роботу і роботу в малих групах (прослуховування хорового твору групою студентів, загальне обговорення, пропозиції, виразне диригування даного твору різними студентами), а також лекції, семінарські заняття, самостійну роботу, колоквіум, ділові ігри, консультації, музичні вітальні, концерти, які сприяють розширенню навчального процесу.

Під час навчального процесу принципово важливим є використання на заняттях з хорового диригування *різноманітних методів навчання*, які сприяють становленню методичної компетентності майбутніх учителів музики.

Формування методичної компетентності майбутніх фахівців проходить через *3 етапи*: мотиваційний, самостійно-пошуковий, діяльнісно-творчий.

Мета першого етапу – *мотиваційного* – полягає у мотивуванні майбутніх учителів музики до навчання і самовдосконалення. Для цього застосовувався розроблений дисертантом спецкурс «Музичні комп'ютерні технології у хоровому диригуванні».

На цьому етапі плануємо використовувати пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, інтерактивний методи навчання, метод забігання вперед і повернення до вивченого, метод музичного узагальнення (Е.Абдуллін), метод створення художнього контексту (Л.Горюнова).

Другий етап – *самостійно-пошуковий*. Залучення студентів до самостійної пошукової та науково-дослідної роботи сприяє набуттю додаткових спеціальних методичних знань, формує розвиток методичних компетенцій, розвиток особистісних якостей (самостійності, цілеспрямованості і відповідальності). Важливе значення має самостійний аналіз хорових

творів (музично-теоретичний, вокально-хоровий, виконавський) і написання майбутніми фахівцями анотацій на хорові твори з диригування.

Пропонуємо використовувати пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, пошуковий, практичний, інтерактивний методи навчання, метод забігання вперед і повернення до вивченого (Д. Кабалевський), метод музичного узагальнення (Е.Абдулін), метод створення художнього контексту (Л.Горюнова), метод інтонаційно-стильового досягнення музики (Л.Школяр).

Третій етап – *діяльнісно-творчий*, мета якого – застосування набутих теоретичних знань, умінь і навичок на базі міждисциплінарних зв'язків хорового диригування з суміжними музичними дисциплінами [3] у практичній діяльності (робота з хором, вокально-хорова гурткова і позакласна робота у школі, написання власної музики для дітей, власна інтерпретація творів).

Планується використання пояснювально-ілюстративного, репродуктивного, проблемного, пошукового, практичного, креативного, інтерактивного методів навчання, методу забігання вперед і повернення до вивченого (Д. Кабалевський), методу створення художнього контексту (Л.Горюнова), методу інтонаційно-стильового досягнення музики (Л.Школяр), методу моделювання художньо-творчого процесу (Л.Школяр).

4. Критеріально-діагностичний блок сприяє аналізу, корекції і інтерпретації результатів формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування.

5. Результативний блок передбачає оцінку викладачем і самооцінку студентами досягнутих результатів навчання з хорового диригування, відповідність результатів поставленим навчально-виховним завданням.

Отже, запропонована технологічна модель формування методичної компетентності майбутніх учителів музики здатна забезпечити збагачення та поглиблення змісту інноваційної навчальної програми з хорового диригування, посилення науково-методичної і самостійно-пошукової роботи майбутніх учителів музики, оптимізації навчального процесу з хорового диригування із застосуванням сучасних методів і технічних засобів навчання, цілеспрямувавши їх на формування методичної компетентності майбутніх учителів музики в процесі диригентсько-хорової підготовки.

У подальшій дослідницькій роботі передбачається поглиблений аналіз впливу різноманітних методів навчання на формування методичної компетентності майбутніх вчителів музики.

Література

1. Приходько В. М. Впровадження новітніх технологій у вищій школі / В. М. Приходько // Постметодика. – 2002. – № 2/3. – С. 115–118.
2. Теряєва Л.А. Формування методичної компетентності майбутніх учителів музики: категоріальний аналіз проблеми // Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ХХІ століття: Матер. Міжнарод. наук.- практ. конф. 16-17 жовт. 2014р. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 675-682.
3. Олексюк О.М. Музична педагогіка: навч. посіб./О.М.Олексюк.– К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 248 с.
4. Теряєва Л.А. Формування методичної компетентності майбутніх учителів музики в процесі диригентсько-хорової підготовки / Л.А. Теряєва // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць. – Вип. 17 (22). – К. : НПУ ім.М.П. Драгоманова, 2015. – С. 49-54.